

ارزیابی میزان رضایت تحصیلی مهارت آموزان ماده ۲۸ دانشگاه فرهنگیان استان فارس (چهارمین آزمون استخدامی آموزش و پرورش)

سمیه زارع^۱، سهیلاجاهد^۲، سید یعقوب موسوی^۳، بشیر عجمی بافرانی^۴

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، ارزیابی میزان رضایت تحصیلی مهارت آموزان ماده ۲۸ دانشگاه فرهنگیان استان فارس بود. روش تحقیق، آمیخته اکتشافی متوالی (کمی-کیفی) بود. برای جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه رضایت تحصیلی دانشجویان (ترک زاده، ۱۳۸۶؛ به نقل از محترم، ۱۳۹۰) که دارای شش بعد: رضایت از تحصیل، رضایت از استاد، رضایت از همکلاسی‌ها، رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی، رضایت از ارزیابی پیشرفت تحصیلی و رضایت از محیط تحصیل بود؛ و دو سوال تشریحی استفاده شد. روایی و پایایی این پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مهارت آموزان ماده ۲۸ دانشگاه فرهنگیان استان فارس که در چهارمین آزمون استخدامی آموزش و پرورش پذیرفته شده‌اند، بود (۲۵۰ نفر) که با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۱۲۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. داده‌های به دست آمده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که: میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان در همه ابعاد، در سطح مطلوبند و در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشند. بیشترین میانگین بعد رضایت تحصیلی دانشجویان، مربوط به بعد رضایت همکلاسی و کمترین میانگین مربوط به رضایت از محیط تحصیلی است که در سطح ۰/۰۱ معنادار است. بین میانگین بعد رضایت از همکلاسی با ابعاد رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی در محل تحصیل، رضایت از ارزیابی و پیشرفت تحصیلی و رضایت از محیط تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد؛ اما بین بعد رضایت از تحصیل با ابعاد رضایت از استاد و همکلاسی، تفاوت معنا دار نمی‌باشد. تفاوت معناداری میان میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان زن و مرد؛ مجرد و متأهل وجود ندارد. بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی؛ و دانشجویان با سهمیه آزاد و ایتارگر تفاوت معنادار وجود دارد. اولین اولویت در لیست پیشنهادات مهارت آموزان ماده ۲۸ در ارتقاء کیفیت آموزش: استفاده از معلمان با تجربه برای ارائه روش‌های تدریس در تمام دروس بود و اولین اولویت در لیست بزرگترین مشکل خانوادگی همزمان با دوره آموزشی: مشکلات مالی عنوان شد.

کلید واژه‌ها: رضایت تحصیلی، مهارت آموزان ماده ۲۸، دانشگاه فرهنگیان.

^۱ دکتری رشته برنامه ریزی درسی، آموزگار ابتدایی شهرستان مرودشت، نویسنده مسئول، somayezare97@gmail.com

^۲ دکتری رشته روان شناسی تربیتی. رییس دانشگاه فرهنگیان، واحد سلمان فارسی شهر شیراز.

^۳ دانش اموزخته کارشناسی ارشد رشته فلسفه آموزش و پرورش دانشگاه تربیت مدرس. آموزگار ابتدایی شهرستان مرودشت.

^۴ دانش اموزخته کارشناسی ارشد رشته متالورژی دانشگاه علم و صنعت. دبیر حرفه و فن (کار و فناوری) شهرستان کنارک.

مقدمه

در دنیای متحول و پرشتاب امروز، رویکرد آموزشی از ضرورت‌های راهبردی در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هاست که این مهم در آموزش و پرورش و آموزش عالی و بالاخص در بخش برنامه درسی از جایگاه والایی برخوردار است (هرلینا^۱، ۲۰۱۷)؛ آموزش عالی همانند سایر نظام‌های اجتماعی از پیچیدگی‌ها و مسائل خاص خود برخوردار است. یکی از مهمترین و حساس‌ترین حیطه‌های تصمیم‌گیری در این نظام، حیطه برنامه‌های آموزشی و درسی است. برنامه‌های درسی و کیفیت آموزش، از ابزارهای مهم و اساسی پیش‌رونده و شایسته در آموزش عالی تلقی می‌شوند؛ چرا که نقش شاهرگ اصلی را در خون‌رسانی به سایر اعضا و عناصر ایفا می‌نمایند. هر کدام از وظایف و رسالت‌های آموزش عالی اعم از تربیت نیروی انسانی متخصص، ارزیابی و توسعه نظام ارزشی و فرهنگ، تولید دانش، ارزیابی، تقویت و توسعه دانش موجود، توسعه پژوهش و پژوهشگری و کمک در حل مسائل و معضلات انسانی و اجتماع، پاسخگویی به نیازهای بازار کار و .. همه در گرو بهره‌مندی دانشجویان نظام از برنامه‌های آموزشی مناسب است. بدین-خاطر تفکر مداوم یا پیوسته درباره چگونگی برنامه‌های مناسبی که بتواند به تحقق اهداف و ایفای رسالتها کمک نماید، بسیار ضروری است (عارفی^۲، ۲۰۱۰).

با توجه به اینکه دانشجویان از مهمترین اقشار اجتماعی در روند نوسازی و توسعه کشورند، پرورش و تقویت احساس رضایت و پیشرفت ایشان در راستای رسیدن به سعادت جامعه، اهمیت ویژه‌ای می‌یابد (حیدری، ۱۳۹۴). از همین روی توجه به رضایت و توقعات مشتریان برای نهاد آموزشی که به صورت منظم سیستم خود را به‌روز می‌کند و با شرایط مطلوب و جدید وفق می‌دهد، لازم است (ربانی و ربیعی، ۱۳۹۰، به نقل از بایکال^۳ و همکاران، ۲۰۰۵)؛ رضایت از تحصیل به عنوان یکی از شاخص‌های اندازه‌گیری کیفیت یادگیری و آموزش دانشجویان شناخته شده است. رضایت از تحصیل ممکن است بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثر بگذارد (ادراکی و همکاران، ۱۳۹۰). دانشگاه موفق، مؤسسه‌ای است که به‌طور دائم در حال رشد و شکوفایی توانایی‌ها بوده و به نوعی به دنبال تأمین نیازها و انتظارات دانشجویان و افزایش میزان رضایت‌مندی آنها باشد. محققان معتقدند تأمین رضایت‌مندی دانشجویان از عواملی است که در رشد و ارتقای مراکز آموزشی مؤثر است (بایکال^۴ و همکاران، ۲۰۰۵). بررسی میزان رضایت از تحصیل می‌تواند پایه‌ای برای راهنمایی دانشجویان و شاخصی برای بهبود عملکردها باشد و میزان موفقیت دانشگاه را نشان دهد (انصاری^۵ و همکاران، ۲۰۰۶). از سوی دیگر بررسی رضایت دانشجو در افزایش آگاهی از فرایند آموزشی و کیفیت آن مفید بوده و گویای میزان توجه و علاقه دانشجویان به یادگیری و آموزش است (هرلینا^۶، ۲۰۱۷).

^۱ Herlina

^۲ Arefi

^۳ Baykal

^۴ Baykal

^۵ Ansari

^۶ Herlina

از این رو شایسته است نظام آموزش عالی کشور با دقت به ارزیابی مستمر سیاست‌های جدید بپردازد تا به بهبود تدریجی فعالیت‌ها، دست یابد. اما به نظر می‌رسد ضعف مشارکت دانشجویان و اعضای هیأت علمی و کم توجهی به پایش مستمر دوره‌ها، مانعی بر سر راه ارزیابی‌های مؤثر و ارتقای کیفیت بوده است (آراسته، بنی اسدی، ۱۳۹۱).

بر اساس یکی از مواد اساسنامه دانشگاه فرهنگیان، وزارت آموزش و پرورش به نوعی موظف شده است که نیروهای خود را از طریق این دانشگاه تأمین کند؛ بدین معنا که اگر هر فردی بخواهد به عنوان معلم وارد آموزش و پرورش شود باید دوره‌ای را در دانشگاه فرهنگیان بگذراند. دو روش آماده‌سازی ورود به خدمت و تربیت معلم، برای جذب نیرو در آموزش و پرورش تعیین شده است: روش پذیرش از دیپلم و تربیت معلم به عنوان لیسانس یکی از این روش‌هاست که در ماده ۲۰ اساسنامه مطرح شده است و روش دیگر، پذیرش از دانش‌آموختگان دانشگاه‌های کشور است یعنی افراد با تحصیلات عالی، (لیسانس یا فوق‌لیسانس) از طریق آزمون استخدامی، جذب شده و آموزش آنها در دانشگاه فرهنگیان منجر به کسب شایستگی‌ها و صلاحیت‌های معلمی می‌شود که در ماده ۲۸ اساسنامه آمده است که روش دوم مشهور به روش ماده ۲۸ اساسنامه این دانشگاه است (موسی‌پور، ۱۳۹۴).

نقش آموزش و پرورش، فقط تعلیم دروس، انتقال میراث فرهنگی نسل‌های گذشته به نسل جدید و پرورش قوای ذهنی دانش‌آموزان نیست؛ بلکه فراتر از آن‌ها، رشد و پرورش دانش‌آموزان در ابعاد جسمانی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی از اهداف اصلی نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود. با توجه به اهداف مذکور، مسئولیت و رسالت دستگاه آموزش و پرورش در دانشگاه فرهنگیان، بیش از پیش سنگین‌تر و حساس‌تر شده و ضرورت انجام اصلاحات اساسی در ساختار، برنامه‌ها و روش‌های آموزشی و پرورشی آن اجتناب‌ناپذیر است. در این میان، ایجاد تحول در نظام تربیت معلم را باید پیش‌نیاز تحقق هر نوع تحول در نظام آموزشی دانست؛ لذا به نظر می‌رسد که دانشگاه فرهنگیان، نخست با انجام اصلاحاتی در تربیت معلم، می‌تواند گام‌های اساسی را در ایجاد تحولات در نظام آموزشی بردارد. همچنان‌که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران راه‌کار استقرار نظام ملی تربیت معلم و راه‌اندازی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد آموزش تخصصی و حرفه‌ای تربیت محور توسط وزارت آموزش و پرورش با همکاری دستگاه‌های ذیربط به منظور باز مهندسی سیاست‌ها و باز تنظیم اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم با تأکید بر کارورزی و انطباق سطح شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان در سطح ملی و جهانی با مقتضیات الگوی برنامه درسی در نظام تعلیم و تربیت و طراحی سیاست‌های مناسب برای ارتقای شیوه‌های جذب، تربیت و نگه‌داشت معلمان در آموزش و پرورش پیشنهاد شده است (رحیمی، ۱۳۹۵).

نتایج تحقیقات انجام شده در زمینه رضایت تحصیلی دانشجویان، بیانگر نقش بسیار مهم این متغیر در نظام آموزش عالی و آموزش و پرورش می‌باشد. نتایج تحقیقات سه دانشگاه منطقه سان‌دی‌اگو (۲۰۰۲) نشان داد که سرویس‌های مالی، بوفه و فروشگاه کتاب دانشگاه نیز از دیگر بخش‌هایی بودند که دانشجو اهمیت آن‌ها را بسیار دانسته و رضایت پایینی را به آن‌ها اختصاص داده بودند. در این پژوهش مواردی که دانشجویان رضایت‌مندی مطلوبی از آنها را گزارش کرده‌اند، عبارت بودند از: برنامه درسی ارائه شده، نحوه ثبت نام، نحوه

پذیرش و منابع یادگیری. در پژوهش بین و وسپر^۱ (۲۰۱۲) ارتباط با اعضای هیأت علمی که گونه مهمی از تعامل و ارتباط اجتماعی تلقی می‌شود، نقشی قابل توجه را در میزان رضایت دو جنس زن و مرد ایفا می‌کند. در پژوهش مورو-ایکیدو^۲ و همکاران (۲۰۱۰)، دانشجویان مرد نسبت به دانشجویان زن، رضایت کمتری از تحصیلات خود دارند. در پژوهش هاوس^۳ (۲۰۰۸) آن دسته از دانشجویانی که زمان بیشتری را به مطالعه و انجام تکالیف خود اختصاص می‌دهند یا در فعالیت‌های گروهی دانشگاهی مشارکت دارند، با احتمال بیشتری از برنامه درسی دانشگاهی خود رضایت دارند. آن دسته از دانشجویان که معدل دبیرستانشان بالا بود و انتظار رتبه برتر در دانشگاه را نیز داشتند از جمله افرادی بودند که دوره را با رضایت مندی بهتری به سرانجام می‌رساندند. در پژوهش دانشگاه مریلند^۴ (۲۰۱۵)؛ دانشگاه یوایپی^۵ (۲۰۱۳) هفت زمینه بررسی شد: برنامه درسی، خدمات حمایتی، امکانات، اندازه کلاس، کمک‌های مالی، هزینه‌ها و دیگر خدمات و امکانات. براساس قسمتی از نتایج این پژوهش، ۸۹ درصد از دانشجویان از خدمات حمایتی دانشگاه از دانشجویانش ابراز رضایت کرده‌اند و ۹۲ درصد از دانشجویان اعلام کردند که این دانشگاه را به دوستان و آشنایانشان توصیه می‌کنند.

در پژوهش‌های داخلی نیز محققان متعددی، به بحث رضایت مندی تحصیلی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش زوار و همکاران (۱۳۸۶)، ایزدی و همکاران (۱۳۸۷)، شریف زاده و عبدالله زاده (۱۳۹۰) نشان داد که دانشجویان از کیفیت خدمات دانشگاه ناراضی‌اند و بین جنسیت و سال تحصیل تفاوتی در چگونگی کیفیت خدمات وجود نداشت. نتایج پژوهش پڑهان و همکاران (۱۳۸۷) میزان رضایت مندی کلی دانشجویان از وضعیت امکانات و خدمات آموزشی دانشگاه را در حد متوسط گزارش کرده است. در نتایج پژوهش ابادری و نعمتی انارکی (۱۳۸۹) کمتر از نیمی از دانشجویان از شیوه آموزشی خود رضایت داشتند؛ دانشجویان بیشترین میزان نارضایتی (به ترتیب از بیشترین به کمترین) را از خدمات کتابخانه، منابع و کتاب‌های درسی، فضای آموزشی نامناسب، عملکرد کادر و در نهایت آموزش استادان داشتند. در نتایج پژوهش محمدی و ترک زاده (۱۳۹۰) کیفیت برنامه درسی و عملکرد کارکنان نزد دانشجویان زن و مرد تفاوتی ندارد، در حالی - که زنان از عملکرد اساتید خود (نسبت به مردان) بیشتر رضایت داشتند. نتایج پژوهش آراسته و بنی‌اسدی (۱۳۹۱)، بهنام پور و همکاران (۱۳۹۱) نشان داد هر چه سن، سطح کیفیت برنامه درسی، دستاوردهای دوره، رضایت مندی از امکانات و اطلاع‌رسانی بیشتر باشد، رضایت مندی کلی نیز افزایش می‌یابد. همچنین رابطه معناداری میان جنسیت و تأهل با رضایت مندی کلی وجود نداشت و دانشجویان شاغل رضایت بیشتری نسبت به افراد بیکار دوره دارند.

با توجه به اهمیت و نقش مهم دانشگاه فرهنگیان در تربیت معلمان به عنوان قشر تأثیرگذار جامعه و همچنین اهمیت رضایت تحصیلی دانشجویان از کیفیت آموزشی دانشگاه، در این پژوهش، به ارزیابی رضایت تحصیلی مهارت آموزان ماده ۲۸ دانشگاه فرهنگیان استان فارس پرداخته شده است؛ و در این راستا، اهداف ذیل مطرح و پیگیری شد:

^۱ Bean & Vesper

^۲ Moro-Eqido

^۳ - House

^۴ Meryland

^۵ Yavapai College

اهداف پژوهش

۱. ارزیابی وضعیت موجود رضایت تحصیلی دانشجویان
۲. مقایسه ابعاد رضایت تحصیلی دانشجویان
۳. مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب جنسیت
۴. مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب وضعیت تأهل
۵. مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی
۶. مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب سهمیه قبولی

روش تحقیق

با توجه به این که در پژوهش حاضر به ارزیابی رضایت تحصیلی پرداخته شده است، روش تحقیق حاضر آمیخته اکتشافی متوالی (کمی-کیفی)، توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مهارت آموزان ماده ۲۸ دانشگاه فرهنگیان استان فارس بود که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، از بین ۲۵۰ نفر جامعه آماری، ۱۲۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. به منظور ارزیابی از پرسشنامه رضایت تحصیلی دانشجویان (ترک زاده، ۱۳۸۶؛ به نقل از محترم، ۱۳۹۰) استفاده شد. این پرسشنامه دارای شش بعد رضایت از تحصیل، رضایت از استاد، رضایت از همکلاسی‌ها، رضایت از ارتقاء پیشرفت تحصیلی، رضایت از ارزیابی پیشرفت تحصیلی و رضایت از محیط تحصیل می‌باشد که به صورت مقیاس گاتمن با طیف ۵ درجه‌ای تهیه شده است. به منظور سنجش روایی پرسشنامه از روش تحلیل گویه و جهت سنجش پایایی آن نیز از روش آلفای کراباخ استفاده شده است. مطابق با جدول شماره ۱، همه ابعاد این پرسشنامه از روایی و پایایی بسیار بالایی برخوردار بودند. لازم به ذکر است که به منظور تحلیل داده‌های پژوهش از آزمون‌های t تک نمونه‌ای، t تست مستقل و آزمون تحلیل واریانس اندازه-گیری‌های مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی، رویکرد توافق محور و تکنیک فیش باول و گروه‌های کانونی استفاده شد.

جدول شماره ۱: روایی و پایایی پرسشنامه رضایت تحصیلی دانشجویان

ابعاد رضایت تحصیلی	طیف ضرایب همبستگی	سطح معناداری	آلفای کرانباخ
رضایت از تحصیل	۳۵ - ۵۳	۰۰۱	۰۶۷
رضایت از استاد	۳۳ - ۶۹	۰۰۱	۰۶۹
رضایت از همکلاسی‌ها	۳۹ - ۷۶	۰۰۱	۰۷۲
رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی	۲۷ - ۶۳	۰۰۱	۰۵۸
رضایت از ارزیابی پیشرفت تحصیلی	۲۷ - ۶۷	۰۰۲	۰۶۴
رضایت از محیط تحصیل	۲۵ - ۷۲	۰۰۱	۰۶۳

جدول شماره ۲: میانگین و انحراف استاندارد رضایت تحصیلی دانشجویان

ابعاد رضایت تحصیلی	تعداد افراد	میانگین	انحراف استاندارد
رضایت از تحصیل	۱۲۰	۳۳/۲۳	۱۱/۹۷
رضایت از استاد	۱۲۰	۴۱/۵۱	۱۰/۴۱
رضایت از همکلاسی‌ها	۱۲۰	۴۷/۰۳	۱۳/۲۷
رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی	۱۲۰	۲۱/۳۴	۷/۲۵
رضایت از ارزیابی پیشرفت تحصیلی	۱۲۰	۲۱/۳۸	۸/۲۲
رضایت از محیط تحصیل	۱۲۰	۱۸/۷۲	۷/۷۷

جدول شماره ۳: ارزیابی وضعیت موجود رضایت تحصیلی دانشجویان

سطح اطمینان ۹۵ درصدی		تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	t آزمون	ابعاد رضایت تحصیلی
سطح بالاتر	سطح پایین‌تر					
۳۵/۴۳	۳۱/۰۳	۳۳/۲۳	/۰۰۱	۱۱۹	۲۹/۹۸	رضایت از تحصیل
۴۳/۴۳	۳۹/۶۰	۴۱/۵۱	/۰۰۱	۱۱۹	۴۲/۹۵	رضایت از استاد
۴۹/۴۸	۴۴/۵۹	۴۷/۰۳	/۰۰۱	۱۱۹	۳۸/۱۷	رضایت از همکلاسی‌ها
۲۲/۶۷	۲۰	۲۱/۳۴	/۰۰۱	۱۱۹	۳۱/۶۷	رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی
۲۲/۹۰	۱۹/۸۷	۲۱/۳۸	/۰۰۱	۱۱۹	۲۸	رضایت از ارزیابی پیشرفت تحصیلی
۲۰/۱۵	۱۷/۲۹	۱۸/۷۲	/۰۰۱	۱۱۹	۲۵/۹۴	رضایت از محیط تحصیل

نتایج آزمون t تک نمونه‌ای نشان داد که میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان در همه ابعاد، در سطح مطلوب و در سطح ۰/۰۱ معنادار

می‌باشند.

۲. آیا تفاوت معناداری بین ابعاد رضایت تحصیلی دانشجویان وجود دارد؟

جدول شماره ۴: مقایسه ابعاد رضایت تحصیلی دانشجویان

ابعاد رضایت تحصیلی	میانگین	انحراف استاندارد	F	درجه آزادی	سطح معناداری
رضایت از تحصیل	۳۳/۲۳	۱۱/۹۷	۳۳/۸۰	۵	/۰۰۱
رضایت از استاد	۴۱/۵۱	۱۰/۴۱	۳۳/۸۰	۵	/۰۰۱
رضایت از همکلاسی‌ها	۴۷/۰۳	۱۳/۲۷	۳۳/۸۰	۵	/۰۰۱
رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی	۲۱/۳۴	۷/۲۵	۳۳/۸۰	۵	/۰۰۱
رضایت از ارزیابی و پیشرفت تحصیلی	۲۱/۳۸	۸/۲۲	۳۳/۸۰	۵	/۰۰۱
رضایت از محیط تحصیل	۱۸/۷۲	۷/۷۷	۳۳/۸۰	۵	/۰۰۱

نتیجه آزمون تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر (جدول شماره ۴) نشان داد که بیشترین میانگین بعد رضایت تحصیلی دانشجویان، مربوط به بعد رضایت همکلاسی و کمترین میانگین مربوط به رضایت از محیط تحصیلی است که بر اساس مقدار F محاسبه شده در درجه آزادی ۵ این تفاوت در سطح $p < /۰۰۱$ معنادار است.

آزمون تعقیبی بونفرونی نیز نشان داد که تفاوت معناداری بین میانگین ابعاد ذیل وجود دارد:

۱- بعد رضایت از همکلاسی با ابعاد رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی در محل تحصیل، رضایت از ارزیابی و پیشرفت تحصیلی و رضایت از محیط تحصیلی

۲- اما بین بعد رضایت از تحصیل با ابعاد رضایت از استاد و همکلاسی، تفاوت زیادی بین میانگین‌ها وجود ندارد

۳. آیا بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب جنسیت، تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول شماره ۵: مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب جنسیت

سطح معناداری	درجه آزادی	t	آزمون لوین		مرد		زن		متغیر
			سطح معناداری	F	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	
NS	۱۱۸	۱/۱۷۲	۱/۱۲۲	۲/۴۳	۴۴/۲۹	۱۹۰/۴۸	۳۵/۳۴	۱۸۰/۹۳	رضایت تحصیلی

آزمون t مستقل (جدول شماره ۵) نشان داد که تفاوت معناداری میان میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان زن و مرد وجود ندارد.

۴. آیا بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب وضعیت تأهل، تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول شماره ۶: مقایسه وضعیت دانشجویان بر حسب وضعیت تأهل

سطح معناداری	درجه آزادی	t	آزمون لوین		متأهل		مجرد		متغیر
			سطح معناداری	F	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	
NS	۱۱۸	۱/۸۵۲	۱/۳۹۱	۱/۷۴	۳۷/۰۴	۱۸۰/۶۳	۴۰/۳۷	۱۸۷/۱۳	رضایت تحصیلی

آزمون t مستقل (جدول شماره ۶) نشان داد که تفاوت معناداری میان میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان مجرد و متأهل وجود ندارد.

۵. آیا بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول شماره ۷: میانگین و انحراف استاندارد نمرات رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
کارشناسی	۳۸	۴۷/۹۳	۲۷/۵۶
کارشناسی ارشد	۷۷	۶۱/۵۱	۳۸/۶۷
دکتری	۵	۲۷/۹۳	۲۴/۳۴

جدول شماره ۸: مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی

منبع واریانس	درجه آزادی	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۲	۳۶۶۴۵/۸۹	۱۸۳۲۲/۹۴	۸/۴۷	/۰۱
درون گروه‌ها	۱۱۷	۲۵۲۸۲۳/۱	۲۱۶۰/۸۸	۸/۴۷	/۰۱
کل	۱۱۹	۲۸۹۴۹۹			

با استفاده از آزمون F و آزمون تعقیبی شفه مشخص شد که بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی تفاوت معنادار وجود دارد، به طوری که اختلاف بین میانگین نمرات دانشجویان با مدرک کارشناسی ارشد با نمرات دانشجویان با مدرک کارشناسی و دکتری معنادار است، اما بین رضایت تحصیلی دانشجویان با مدرک کارشناسی و دکتری تفاوت معنادار وجود ندارد.

۷. آیا بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب سهمیه قبولی تفاوت معنادار وجود دارد؟

جدول شماره ۹: مقایسه رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب سهمیه قبولی

متغیر	سهمیه آزاد		سهمیه ایثارگر		آزمون لوین		t	درجه آزادی	سطح معناداری
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	F	سطح معناداری			
رضایت تحصیلی	۱۷۱/۲۳	۲۲/۱۱	۱۲۹/۲۱	۱۹/۰۸	۸۵/۶	۷۹/۰	۷۸/۸	۱۱۸	۰/۵

آزمون t مستقل (جدول شماره ۹) نشان داد که تفاوت معناداری بین میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان با سهمیه آزاد و ایثارگر وجود دارد ($p < 0.05$). به طوری که نمره میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان با سهمیه آزاد بالاتر از نمره دانشجویان با سهمیه ایثارگر بوده است. در پایان پرسشنامه اجرا شده در این پژوهش، ۲ سؤال ذیل مطرح شد:

۱. چه پیشنهادات یا راه کارهایی جهت ارتقاء کیفیت آموزش دانشگاه فرهنگیان دارید؟

۲. بزرگترین مشکل خانوادگی شما که همزمان با دوره آموزشی بود چیست؟

برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی حاصل از دو سؤال فوق، از رویکرد توافق محور و تکنیک فیش باول و گروه‌های کانونی استفاده شد.

جدول شماره ۱۰: پیشنهادات مهارت آموزان ماده ۲۸ در ارتقاء کیفیت آموزش به ترتیب اولویت

ردیف	موضوع پیشنهادات	تناسب با نیاز
۱	استفاده از معلمان با تجربه برای ارائه روش های تدریس در تمام دروس	نیاز دانشی و مهارتی
۲	تأکید بیشتر بر مهارت آموزی و کاهش دروس صرفاً تئوری	نیاز مهارتی و کسب تجربه
۳	افزایش امکانات رفاهی (تغذیه، خوابگاه، کلاس های مناسب تر و ...)	نیاز مادی و امنیت و آسایش خاطر
۴	توجه بیشتر به حرمت ها و ارزش های شخصی مهارت آموزان، توسط کادر آموزشی و اداری دانشگاه فرهنگیان و ایجاد ارتباط متقابل و احترام آمیز و مشارکتی و به دور از استبدادی	نیاز اجتماعی و احترام و نگرشی
۵	استفاده از روش های تدریس نوین و به روز بودن اساتید	نیاز مهارتی و بینشی
۶	برگزاری دوره های آموزشی در شهرستان ها	نیاز مادی

جدول شماره ۱۱: بزرگترین مشکل خانوادگی همزمان با دوره آموزشی به ترتیب اولویت

ردیف	مشکلات
۱	مشکلات مالی
۲	دوری از خانواده
۳	مشکلاتی از قبیل: فوت یکی از عزیزان، بیماری خود یا اعضاء خانواده، ازدواج، سقط جنین، نامناسب بودن زمان دوره، تأهل، مشکل نگهداری فرزند و ...

نتیجه گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که رضایت تحصیلی مهارت آموزان ماده ۲۸ دانشگاه فرهنگیان استان فارس در شش بعد: رضایت از تحصیل، رضایت از استاد، رضایت از همکلاسی‌ها، رضایت از ارتقاء و پیشرفت تحصیلی، رضایت از ارزیابی پیشرفت تحصیلی و رضایت از محیط تحصیل در سطح مطلوب هستند؛ این یافته با نتایج تحقیقات سه دانشگاه منطقه سان‌دی‌اگو (۲۰۰۲)؛ بین و وسپر (۲۰۱۲)؛ دانشگاه مریلند (۲۰۱۵)؛ دانشگاه یواپای (۲۰۱۳)؛ آراسته و بنی‌اسدی (۱۳۹۱)، بهنام پور و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد. با توجه به اینکه دانشجویان از مهمترین اقشار اجتماعی در روند نوسازی و توسعه کشورند، پرورش و تقویت احساس رضایت و پیشرفت ایشان در راستای رسیدن به سعادت جامعه، اهمیت ویژه ای می‌یابد که خوشبختانه دانشگاه فرهنگیان استان فارس، توانسته تا حد زیادی این نیاز را برآورده سازد؛ با توجه به اینکه بیشترین میانگین بعد رضایت تحصیلی دانشجویان، مربوط به بعد رضایت همکلاسی و کمترین میانگین مربوط به رضایت از محیط تحصیلی بوده که قرار گرفتن این دانشگاه در شیراز و پیشکسوت بودن برخی از استادان دانشگاه در برخی رشته‌ها از جمله عواملی بود که نارضایتی دانشجویان را کاهش می‌داد. همچنین، به نظر می‌رسد در مورد این دوره کوتاه مدت (چهار ماهه) بارزترین نکته، تصویر و ذهنیت دانشجویان قبل از ورود به این دوره با واقعیت جاری آن است که بین این دو در این مطالعه تفاوت مشخص شد؛ از جمله فاصله مکانی محیط تحصیلی با محل زندگی مهارت آموزان (که اکثراً از شهرستانها بودند)؛ آموزش محور این دوره به جای مهارت محور بودن؛ ساعتهای کلاسی فشرده تا عصر از جمله عواملی بودند که بر رضایت از محیط تحصیلی مهارت آموزان تاثیر منفی داشته است. اما بین بعد رضایت از تحصیل با ابعاد رضایت از استاد و همکلاسی، تفاوت زیادی بین میانگین‌ها وجود نداشته است که نشان‌دهنده اهمیت رابطه بین استاد و دانشجو به عنوان یکی از مهمترین جنبه‌های دوره‌های مهارت محور است که این ارتباط مستمر، می‌تواند حتی بعد از اتمام دوره‌ها، در فرایند اشتغال و کارورزی مهارت آموزان نقش موثری داشته باشد. شیوه تعامل بین استاد و دانشجو مستقیماً بر کیفیت تجارب آموزشی دانشجویان اثر می‌گذارد. یک رابطه خوب نتایج مثبتی برای آنان در بر خواهد داشت که علاقه مند ساختن دانشجویان به رشته و گروه آموزشی از آن جمله‌اند.

از نتایج دیگر این مطالعه: تفاوت معناداری میان میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان زن و مرد؛ مجرد و متأهل وجود نداشته است؛ این یافته با نتایج تحقیقات بین و وسپر (۲۰۱۲)؛ زوار و همکاران (۱۳۸۶)، ایزدی و همکاران (۱۳۸۷)، شریف زاده و عبدالله زاده (۱۳۹۰)؛ محمدی و ترک زاده (۱۳۹۰)؛ آراسته و بنی‌اسدی (۱۳۹۱)، بهنام پور و همکاران (۱۳۹۱) همسو می‌باشد؛ به طوریکه دانشجویان زن و مرد و همچنین، مجردها و متأهلها، کیفیت دوره مهارت آموزی را در یک سطح ارزیابی کرده‌اند. از نتایج دیگر اینکه: بین رضایت تحصیلی دانشجویان بر حسب مدرک تحصیلی؛ و دانشجویان با سهمیه آزاد و ایثارگر تفاوت معنادار وجود دارد. به طوری که اختلاف بین میانگین نمرات دانشجویان با مدرک کارشناسی ارشد با نمرات دانشجویان با مدرک کارشناسی و دکتری معنادار است، اما بین رضایت تحصیلی دانشجویان با مدرک کارشناسی و دکتری تفاوت معنادار وجود ندارد؛ که شاید به دلیل حد انتظارات دانشجویان کارشناسی ارشد بوده، یا به دلیل تعداد بیشتر آنها در این تحقیق، بوده که داده‌ها دچار سوگیری شده‌اند؛ به خصوص اینکه، تعداد دانشجویان با مدرک دکتری بسیار کمتر بوده است. شاید بتوان گفت، بالاتر بودن نمره میانگین رضایت تحصیلی دانشجویان با سهمیه آزاد نسبت به سهمیه ایثارگر، دشوارتر

بودن پذیرش در آزمون استخدامی برای آنها، افزایش انتظارات آنها از دوره، بالاتر بودن سطح اطلاعات علمی آنها و ... باعث شده که بازده این دوره را در سطح پایینتری ارزیابی کنند.

همچنین، اولین اولویت در لیست پیشنهادات مهارت آموزان ماده ۲۸ در ارتقاء کیفیت آموزش: استفاده از معلمان با تجربه برای ارائه روش‌های تدریس در تمام دروس بود؛ توجه به نیاز مهارتی و مادی مهارت آموزان، بیش از نیازهای دانشی و ... مورد توجه بوده است. و اولین اولویت در لیست بزرگترین مشکل خانوادگی همزمان با دوره آموزشی: مشکلات مالی و سپس دوری از خانواده عنوان شد. پیشنهاد می‌شود که مانند دانشجوی معلمان تربیت معلم، درآمد ماهیانه در حین دانشجوی بودن مهارت آموزان ماده ۲۸، اختصاص یابد؛ دانشگاه فرهنگیان، نسبت به بالا بردن دانش، مهارت و نگرش استادان و مسئولان دانشگاه از طریق اجرای آموزشهای مهارت محور، کارگاه‌ها و نشست‌های تخصصی، برگزاری کلاسهای آموزش ضمن خدمت کاربردی، اختصاص بودجه‌های بیشتر برای سرویس دهی به مهارت آموزان، استفاده بیشتر از معلمان با تجربه شاغل در مدارس، تلاش بیشتری داشته باشد؛ همچنین، واحدهای کارورزی نسبت به واحدهای تئوری افزایش یابد؛ در صورت امکان، برگزاری دوره‌ها در چند شهرستان از یک استان، باشد که مشکلات مالی، دوری از خانواده، رفت و آمدها، اسکان و ... حل شود. از جمله محدودیت‌های این مطالعه، انگیزه کم مهارت آموزان در پاسخ به سوالات پرسشنامه، عدم وجود زمان کافی جهت مصاحبه (به دلیل فشرده بودن کلاسها)، هزینه بر و زمانبر بودن اجرای این مطالعه در سطح کشوری و ... بود. امیدواریم نتایج این مطالعه، در بهتر برگزار شدن دوره‌های مهارت آموزی کمک کننده باشد.

منابع

- آراسته، حمید و بنی‌اسدی، احمد (۱۳۹۱). بررسی رضایت‌مندی تحصیلی دانشجویان اولین دوره کارشناسی ارشد آموزش محور: مطالعه‌های موردی، دو فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی، س ۱، ش ۲.
- اباذری، زهرا و نعمتی انارکی، لایلا (۱۳۸۹). آموزش حضوری و غیرحضوری دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران: مطالعه فصلنامه کتاب، ۸۴. صص ۲۲-۷.
- ادراکی، میترا، رامبد، معصومه و عبدلی، روح‌الله (۱۳۹۰). ارتباط رضایت از تحصیل با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، دوره ۱۱، ش ۱، پاییز ۳۰، صص ۳۹-۳۲.
- ایزدی، صمد؛ صالحی، ابراهیم و قره‌باغی محمد مهدی (۱۳۸۷). بررسی میزان رضایت‌مندی دانشجویان با توجه به معیار نتایج مشتری مدل EFQM مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه مازندران، فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، ۱(۳) صص ۳۶-۱۹.
- بهنام‌پور، ناصر، رحیمی، سجاد، و حشمتی، هاشم (۱۳۹۱). رضایت‌مندی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی و بهداشت دانشگاه علوم پزشکی گلستان از رشته تحصیلی خود در سال ۱۳۹۰، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ش ۸، صص ۶۱۸-۶۱۶.

- پڑهان، اکبر؛ صباغ زاده، مهري؛ يعقوبی فر، محمد علی (۱۳۸۹) میزان رضایت مندی دانشجویان از خدمات و امکانات آموزشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در سال ۱۳۸۷، فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار، ۵۶. صص ۱۳۷-۱۳۱.
- حیدری، مریم (۱۳۸۴). رابطه رضایت تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه اصفهان، اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، ش ۱، صص ۷۲-۸۴.
- ربانی، رسول و ربیعی، کامران. (۱۳۹۰) ارزیابی انتخاب رشته و تاثیر آن بر رضایت تحصیلی دانشجویان. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۶۰. صص ۹۹-۱۲۰.
- رحیمی، رامین (۱۳۹۵). اهمیت دانشگاه فرهنگیان در نظام یادگیری سازمانی وزارت آموزش و پرورش، اولین کنفرانس بین المللی نوآوری و تحقیق در علوم تربیتی، مدیریت و روانشناسی.
- زوار، تقی، بهرنگی، محمدرضا، عسکریان، مصطفی و نادری عزت الله. (۱۳۸۶). ارزشیابی کیفیت خدمات مراکز آموزشی دانشگاه پیام نور استانهای آذربایجان شرقی و غربی از دیدگاه دانشجویان. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۳(۴). صص ۶۷-۹۰
- سیمین، شهلا، فلاحتی، فاطمه، قاسمی پور، پریسا و ابراهیمی، فاطمه (۱۳۹۵). تربیت معلم فکور: یک رکن اساسی در دانشگاه فرهنگیان و یک نیاز بنیادی در آموزش و پرورش، دومین همایش ملی تربیت معلم.
- شریف زاده ابوالقاسم و عبدالله زاده غلامحسین. (۱۳۹۰) بررسی رضایت دانشجویان کشاورزی از کیفیت آموزشی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۷(۳). صص ۷۴-۵۱
- محمدی، مهدی و ترک زاده، جعفر (۱۳۹۰). مقایسه‌ی رضایت دانشجویان از کیفیت برنامه‌ی درسی و عملکرد استادان و کارکنان دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شیراز. مجله پژوهشهای برنامه درسی، ۱. صص ۲۹-۴۹
- موسی پور، نعمت الله (۱۳۹۴). معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان در گفت و گو با خبرنگار آموزش و پرورش خبرگزاری فارس

- <https://www.farsnews.com/printable.php?nn=1394112700131>
- Ansari E W, Oskrochi R. What matters most? Predictors of student satisfaction in public health educational courses. *Public Health*, ۲۰۰۶; ۱۲۰, ۴۶۲-۴۷۳
- Arefi, M (۲۰۱۰). subjects in engineering of Interdisciplinary curricula in higher education. *Interdisciplinary studies in humanities*, ۲ (۴), ۶۹-۹۴.
- Baykal U, Sokmen S, Korkmaz S, Akgun E. Determining student satisfaction in a nursing college. *Nurse Educ Today*, ۲۰۰۵: ۲۵, ۲۵۵-۲۶۲
- Bean J. & Vesper, N. (۲۰۱۲). Gender differences in college student satisfaction. *Presented at the Annual Meeting of the Association for the study of higher education*, (۱۹th Tucson. AZ, November ۱۰-۱۳).

- Herlina, W (۲۰۱۷). the effectiveness Indonesian English teachers training programs in improving confidence and motivation , *Journal of Research in Social Sciences and Humanities*, ۴ (۸), ۶۰۹-۶۹۹ .
- House, J, D. (۲۰۰۸). The effects of characteristics and college experiences on student satisfaction and degree completion: an application of the input environment-outcome assessment model. *Presented at the Annual Meeting of the Association for Institutional Research* , (۳۸th, Minneapolis, MN, May, ۱۷-۲۰).
- Moro-Eqido, A. I. & Panades, J. (۲۰۱۰). An analysis of student satisfaction: fulltime vs. part-time. *Students Social Indicators Research*, ۹۶(۲), ۳۶۳-۳۷۸.
- University of Maryland (۲۰۱۵). *Graduate student satisfaction survey*. UMBC.
- San Diego Community College District. (۲۰۰۲). Student satisfaction Survey, Fall ۲۰۰۱. Available from: <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdelivery/servlet/ERICServlet?acno=ED۴۷۸۳۷۲>.
- Yavapai College. (۲۰۱۳). Yavapai College Student Satisfaction Survey. The Office of Instruction, Research and Assessment. Available from: http://www.yc.edu/v۴content/institutionalresearch/docs/files/GenStudies/STUDENT_SATISFACTI ON_۲۰۰۲.pdf.